

Jedenáste prikázanie - F.F.Šamberk

(1881)

Komédia v 3 dejstvách, (v roku 1935 vznikol na námet film v réžii Martina Friča.) odohráva sa v 80. rokoch 19. storočia v menšom českom meste.

Hlavnou postavou je **Jiří Voborský**, ktorý sa porušením „jedenásteho prikázania- Nikdy nezprieš svoju ženu“, zapletie do klamstiev a na značne si tým skomplikuje život.

S priateľmi zo štúdií (**Jičínský**, **Beránek**, **Emanuel Střela**) pri poslednom stretnutí prisahali, že naveky zostanú starými mládenkami, a že sa o päť rokov opäť zídu. Voborský ale túto prísahu porušil a oženil sa s **Emou Králičkovou**, čo však chce pred priateľmi utajiť, aby nevyšla najavo jeho zrada. Keďže Ema odmieta klamať pred priateľmi, ktorí sa majú stretnúť práve doma u Voborského, pristúpi na plán, že na osem dní odcestuje aj so svojou slúžkou **Františkou** k jej rodičom. Situácia sa zamotá práve vo chvíli, keď sú už všetci Voborského priatelia uňho a Ema sa musí nečakane vrátiť z nádražia, kde sa stretla s celou svojou rodinou, ktorá prvýkrát prišla na nečakanú návštevu k mladomanželom. Keďže jej otec **Florián Králiček**, notoricky neznáša cestovanie, nie je inej možnosti, ako zostať pospolu na sídle u Voborských.

V tejto situácii prichádza čas na sériu klamstiev, ktorými sa Voborský pokúša zamaskovať pravé dôvody, prečo je zrazu na sídle prítomných toľko žien. Uchýli sa k verzii, že Ema, je jeho dcéra, pochádzajúca z jeho mladíckeho úletu. Tento incident mal spáchať práve počas štúdií a matkou Emy mala byť údajne ich bývalá domáca, **Elišběta Vaňousová**. Túto lož podporuje aj Emina sestra **Julia**, ktorá zas tvrdí, že je Voborského sestrou.

Značný problém vyplýva na povrch, keď sa Voborského priateľ, úradník **Emanuel Střela**, prizná, že on mal pletky s Elišbětou počas štúdií, a že ju opustil a nechal aj s dieťaťom. Preto je presvedčený, že Ema je zákonite jeho dieťa, ktoré zaprel a že jeho priateľ sa oň stará neprávom. Po 26

rokoch si teda začne nárokovať na Emu, a chce si ju silou mocou odviezť. Dokonca si sám umelo nachádza dôkazy o svojom otcovstve: napríklad, že Ema dostala meno zjavne po ňom, keďže je Emanuel, že oči má belasé po matke, ale že jej nos je jednoznačne po ňom. Týmto vzniká séria nedorozumení, predovšetkým keď sa jednotliví dostávajú do konfrontácie s Eminými pravými rodičmi, ktorí nemajú o lžiach tušenie. Samotný fakt, že Ema má zrazu troch oteckov je zdrojom série nedorozumení.

Popri tejto hlavnej línii sa ešte rozvíja príbeh **Julie a Beránka**. Profesor Beránek sa do Julie zamiluje už na prvý pohľad vo vlaku, a keďže sa s ňou opätovne stretáva u Voborského, ich vzájomne opätované city vychádzajú na povrch. Beránka, ktorý je prototyp „roztržitého profesora“, ktorý všade niečo stráca viaže ale tá istá prísaha, ako donedávna Voborského. Taktiež prichádza k úvahe, že by sa aj oženil, ale nechce byť jediný, kto ich prísahu poruší. Preto je jedným z prvých, komu Julia odhaľuje celú pravdu a chce, aby jej pomohol celú záležitosť urovnať.

Ďalšou vedľajšou postavou, ktorá výrazne prispeje k nečakanému rozuzleniu je **Bartolomej Pecka**, snaživý sústružník, nesmierne hrdý na to, že je veliteľom hasičov a ostrostrelcov. Vyžíva sa vo všetkom, čo je spojené s armádou a stále sa drží v prítomnosti tretieho Voborského kamaráta **Jičínskeho**, ktorý je major vo výslužbe. Pecka je mu nesmierne proti srsti, lebo po dlhých rokoch je všetkým vojenským nesmierne znechutený. Počas hry sa však stane nečakaná udalosť, keď Pecku z jeho postu zvrhne miestny mydlár, za pomoci jeho vlastnej ženy. Táto tvrdí, že je to len pre jeho dobro, lebo z tej vojenčiny načisto scvokne. Práve keď sa Pecka sťažuje Střelovi na svoju nevydarenú ženu, vyplývajú na povrch aj okolnosti, za akých sa Pecka ženil. Střela okamžite spoznáva v jeho manželke Eližbētu, a stretne sa s ňou. Tento rozhovor mnohé vyjasní. Všetko z jej strany bolo klamstvo, žiadne dieťa neexistuje a Pecka je rád, že mu úradník „bezplatne“ pomohol urovnať spory so ženou. (O ich spoločnej minulosti samozrejme netuší.)

Nasleduje idylický záver. Voborský do poslednej chvíle tají pred Emanuelom, že je s Emou už dávno ženatý a dokonca sa pokúša zahrať naňho „dobročinného“ hrdinu, ktorý sa staral o cudzie dieťa a je ochotný si dievča zobrať za ženu, aj keď nie je dcéra jeho kamaráta. Rodičia Králičkovi bez problémov zabúdajú na všetky nedorozumenia a dokonca pristanú aj na sobáš ich dcéry Julie a profesora Beránka. Ako tvrdí otec, hlavne, aby bol klud v rodine. Okrem Júlie nájde náhle svoju lásku aj slúžka Františka. Následne si priatelia všetko vysvetlia a zrušia staromládeneckú prísahu a následne zložia novú: „Nikdy nezaprieš ženu svoju“

Hra je sa pokúša zachovať realizmus v jazyku postáv. Zmierlivý záver nevyplývajúci z deja je až prekvapivo náhly. Postavy sú idealizované: Mladý mešťan riskuje svoj šťastný život pre akýsi sľub z mladosti, Julia sa bez váhania rozhodne klamať rodičom a okoliu, Emanuel je zrazu uvedomelý a chce sa starať o dospelé „dieťa“. Výstavba drámy je charakteristická predovšetkým nasebanadväzujúcimi zápletkami, ktoré sa navzájom od seba odvíjajú. Fraškovitosť hry sa prejavuje v situačnom humore a relatívne jednoduchých gagoch (Např. Roztržitý profesor,) alebo záměna postáv.